

HÄDAREN MARK TWAIN

VID SIN DÖD år 1910 efterlämnade Mark Twain massor av icke publicerade manuskript. En stor del av dem har sedermera utkommit, redigerade av skilda utgivare. Då en volym, till stor del omfattande artiklar i religiösa ämnen, år 1939 färdigställdes för utgivning av Bernard de Voto vägrade emellertid Mark Twains dotter Clara Clemens att låta publicera den. Sent omsider ändrade hon mening, och på hösten 1962 kunde boken ges ut: *Letters from the Earth* (Harper and Row, 5-95 dollar). Det är inte förvånande att den väckt uppsenande och ilska. Mark Twain omväxlande förnekar och förbannar Gud, samtidigt som han rasar mot mänskligheten och dess envisa illusionism.

Att den professionelle skämtaren Mark Twain, med möda hållen i styr av sin konventionella husturu, hyste förtvivlans, livsföraktets och pessimismens hundar i källaren har för länge sedan klarlagts genom hans efterlämnade papper, energiskt utnyttjade av en rad levnadstecknare; jag nämner här blott den senaste framställningen, av Frank Baldanza (1961), som ger en utmärkt orientering i den väldiga Mark Twainlitteraturen. Men ingenstades har Mark Twains svartsyn yppats med sådan primitiv öppenhet som i de "Letters from the Earth" som givit den nu utkomna volymen dess namn. En av Guds änglar, Satan, gör ett besök på jorden och beskriver sina intryck i brev till kollegerna i himlen. Människornas ondska, narraktighet och li-



Av Mark Twain (bilden) har sent omsider utkommit en volym med efterlämnade manuskript. Boken, som publiceras under titeln "Letters from the Earth", anmäls här av Herbert Tingsten.

danden gör Satan förbluffad. Dessa människor har i sitt elände hittat på en religion som speglar deras förvirring. De tillber en

gud som påstås vara allsmäktig och allgod, som pinar dem på jorden och till och med uppfunnit helvetet för att pina dem efter döden, som skickar ned sin son till korsfästelse och över huvud uppträder på en gång befängt och ondskefullt. Genom utdrag ur Bibeln, särskilt Gamla testamentet, åskådliggör Mark Twain att Gud är ännu gemenare än de människor som tror på honom; breven om Noaks ark hör till kraftproven. Ett annat dominerande drag i "brevet" är framhävandet av sexualiteten som det huvudsakliga i människolivet, i kontrast mot religionens puritanska fantasier; Mark Twain revanscherar sig för sin tvungna korrekthet på ett sätt som Freud skulle varit road att få bevitna.

Till stor del är "Letters from the Earth" en samling hädelser i en genre som numera verkar förlegad och tröttsam. Men bitterheten och ursinnet ger ibland glans åt de nötta tankarna. Och en del läsare kan väl inte undgå reflexionen att den förkunnelse som ironin och hädelsern avser fort-

ferande tycks leva friskt i sina mest äckliga och sinnliga detaljer. Man skryter i Amerika över att tio miljoner biblar — med sina berättelser om Guds och människornas grymhet, sedeslöshet och ondska — säljs årligen till människornas uppbyggelse.

HERBERT TINGSTEN